

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ระดับความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

โดยทำการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 39 คน ผู้รับผิดชอบโครงการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 38 คน และครูอาจารย์ จำนวน 323 คน รวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด คำถามแบบปลายเปิด และคำถามที่เป็นมาตรวัดแบบ Likert Scale จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

ร้อยละ 39.5 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง รองลงมาคือโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตามลำดับ โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แล้ว โดยส่วนใหญ่เริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2543 โรงเรียนทั้งหมดจะมีหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วม / ช่วยเหลือในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา หน่วยงานนิเทศ เขตการศึกษา 3 และสหวิทยาเขต โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อบรมให้ความรู้ กำหนดแนวทาง กำกับติดตาม ปฐกษัตริย์ สนับสนุนเงินทุน / ทุนการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และจัดกิจกรรมวิชาชีพ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1.2 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และครูอาจารย์ เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.5 และเพศหญิง ร้อยละ 48.5 ในกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ขณะที่ในกลุ่มครูอาจารย์เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี โดยผู้บริหารโรงเรียนมีอายุเฉลี่ย 48 ปี สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการและครูอาจารย์ มีอายุเฉลี่ย 42 ปี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 21 – 30 ปี โดยผู้บริหารโรงเรียนมีอายุราชการเฉลี่ย 24 ปี สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และครูอาจารย์มีอายุราชการเฉลี่ย 18 ปี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ และรับราชการในโรงเรียนดังกล่าวเป็นเวลาระหว่าง 0 – 5 ปี สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ ส่วนใหญ่เข้ามารับผิดชอบโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษา 2543

5.1.3 ความรู้ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ 8.05 รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ ได้คะแนนเฉลี่ย 7.60 และ 5.99 ตามลำดับ โดยในกลุ่มของผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ 9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ได้ 7 คะแนน เมื่อพิจารณาตามระดับความรู้พบว่าผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสูง ในขณะที่ครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.4 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนส่วนใหญ่ได้กำหนดโครงการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.7 ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ให้การศึกษาแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับขั้นตอนที่ 2 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ร้อยละ 80.3 ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถาน

ศึกษา จัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา จัดทำธรรมนูญสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ในขณะที่ร้อยละ 54.0 อยู่ระหว่างกำลังดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศ จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงานของหมวด / งานและมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร สำหรับขั้นตอนที่ 3 การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า ร้อยละ 52.6 อยู่ระหว่างกำลังดำเนินการในทุก ๆ ขั้นตอนย่อยได้แก่ การทบทวนแผนประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ การจัดตั้งอำนวยการตรวจสอบที่เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ร้อยละ 42.8 ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงาน / คณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา คณะทำงาน / คณะกรรมการ ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาหรือทำการประเมินตนเอง โรงเรียนได้รับการประเมินภายในจากหน่วยงานต้นสังกัดและการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ในขณะที่ร้อยละ 39.5 กำลังดำเนินการจัดทำคู่มือตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และร้อยละ 39.5 ยังไม่ได้ดำเนินการประเมินภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด คณะกรรมการนำเสนอผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา และการเสนอรายงานประจำปีให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมได้รับทราบ สำหรับขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา พบว่า ร้อยละ 44.8 อยู่ระหว่างกำลังดำเนินการในทุก ๆ ขั้นตอนย่อยได้แก่ การนำข้อมูลสารสนเทศหรือผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน แต่ละตัวบ่งชี้เปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การนำข้อสรุปจากรายงานประจำปีมาใช้วางแผนปฏิบัติการในปีการศึกษาถัดไป และการยกระดับ / พัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงกว่ามาตรฐานการศึกษาเดิมที่มีอยู่ สำหรับขั้นตอนที่ 6 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.3 ยังไม่ได้ดำเนินการประสานงานกับองค์กรภายนอก และร้อยละ 55.3 อยู่ระหว่างกำลังดำเนินการสร้างความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก การเตรียมพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประเมินจากองค์กรภายนอกและการเตรียมการด้านเอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการประเมินจากองค์กรภายนอก

ดังนั้นเมื่อนำผลการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนมาคำนวณ จึงสามารถหาคะแนนเฉลี่ยได้เท่ากับ 38.03 คะแนน สรุปได้ว่า

การดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมมีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

5.1.5 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และครูอาจารย์ เกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมเห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว(ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.68) ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและเห็นด้วยที่ว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพศึกษานั้นขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ว่าพัฒนาระบบและกลไกภายในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นก่อนการนำโครงการประกันคุณภาพการศึกษามาสู่การปฏิบัติ ถึงแม้ว่าในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวก็สามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้ โดยที่โครงการประกันคุณภาพการศึกษามีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ในขณะที่ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษาว่ามีความชัดเจน เข้าใจง่าย แต่ถึงอย่างไรก็ตามส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ว่าหลักการวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาสามารถนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียนได้ โดยโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และเห็นด้วยที่ว่าเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2545 โรงเรียนมีความพร้อมที่จะรับการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก

5.1.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบด้วย การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและประเภทของบุคลากรกับความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและประเภทของบุคลากรกับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและประเภทของบุคลากรกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

โครงการประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่รับผิดชอบโครงการ ๑ กับความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ๑ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในการดำเนินงาน รวมทั้งขนาดของความสัมพันธ์ดังกล่าวมีมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่า

- ค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ และครูอาจารย์มีความแตกต่างกัน (ปฏิเสธ H_0) แต่ค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนกับผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของครูอาจารย์แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ค่าเฉลี่ยของความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ไม่มีความแตกต่างกัน (ยอมรับ H_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ และครูอาจารย์มีความแตกต่างกัน (ปฏิเสธ H_0) แต่ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนกับผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของครูอาจารย์แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ และครูอาจารย์ ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับ H_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- เพศและประเภทของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา (ปฏิเสธ H_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- เพศมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา (ปฏิเสธ H_0) ในขณะที่ประเภทของบุคลากรไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา (ยอมรับ H_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- เพศและประเภทของบุคลากรไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา (ยอมรับ H_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
- ระยะเวลาที่รับผิดชอบโครงการ ฯ มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา (ปฏิเสธ H_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่า $r = 0.402$)
- ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ฯ และความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับค่อนข้างต่ำ (ค่า $r = 0.323$ และ 0.328 ตามลำดับ)

5.1.7 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และครูอาจารย์ต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน พบว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 3.37) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านงบประมาณ พบว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละปัจจัยเท่ากับ 3.07 3.07 3.32 และ 3.23 ตามลำดับ สำหรับในด้านบุคลากร ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ขวัญกำลังใจของครูอาจารย์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ความร่วมมือและความพร้อมเพรียงของทุกฝ่ายในการดำเนินงาน การปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาและปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของครูอาจารย์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านการบริหารจัดการ ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุดในความคิดเห็นโดยรวม คือ การทำงานเป็นทีม ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ปัญหาการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และปัญหาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูอาจารย์ ในด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาที่มีความสำคัญ คือ ปัญหาการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านงบประมาณ ปัญหาที่มีความสำคัญ คือ การจัดหางบประมาณ / การเข้าถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

สำหรับการจัดอันดับของปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยรวบรวมจากคำถามแบบปลายเปิดในแบบสอบถาม พบว่า

ปัญหาและอุปสรรคอันดับหนึ่ง เป็นปัญหาด้านบุคลากร รองลงมา คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

ปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านบุคลากร คือ ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของครูอาจารย์ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ ปัญหาด้านการขาดความร่วมมือและความพร้อมเพรียง สำหรับปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านการบริหารจัดการ คือ ปัญหาการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูอาจารย์ รองลงมา คือ ปัญหาการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สำหรับปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านงบประมาณ คือ ปัญหางบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ และปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ ปัญหาการพัฒนาระบบสารสนเทศ ในโรงเรียน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่อง “การประเมินการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา” ในครั้งนี้ พบข้อสังเกตที่ควรนำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 8.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย 7.60 คะแนน ในขณะที่ครูอาจารย์ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความรู้ในครั้งนี้เพียง 5.99 คะแนน เมื่อพิจารณาตามรายคะแนน พบว่า ครูอาจารย์ได้คะแนนตั้งแต่ 0 – 10 คะแนน โดยครูอาจารย์สามารถทำได้เต็ม 10 คะแนน เพียง 2 คนจากครูอาจารย์ทั้งหมด 322 คน ในขณะที่ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการมีผู้ที่สามารถทำคะแนนได้เต็ม 10 คะแนนถึง 4 คน ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีจำนวนกลุ่มละ 38 และ 37 คนตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจากคนส่วนใหญ่ในแต่ละกลุ่ม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง นั่นคือ แต่ละคนจะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 – 10 คะแนน ในขณะที่กลุ่มของครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง นั่นคือ แต่ละคนจะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 4 – 7 คะแนน

ผลการศึกษา อาจอธิบายได้ว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และผู้บริหารโรงเรียน ก็คือ การขาดโอกาสในการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาต่อเนื่อง

และทั่วถึง นั่นคือ ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และผู้บริหารโรงเรียนมีโอกาสในการเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ครู อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีโอกาสในการเข้ารับการอบรม สัมมนาหรือศึกษาดูงาน หรือตัวแทน ครูอาจารย์โรงเรียนละ 2 - 3 คนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสไปเข้าร่วม เหตุที่ไม่สามารถจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนอย่างทั่วถึงในวันปกติ ก็เนื่องจากการจัดอบรมหรือการสัมมนาจะกระทบต่อการเรียนของนักเรียน แต่ถ้าจะจัดอบรมในวันหยุดราชการ ก็จะกระทบต่อชีวิตส่วนตัวหรือภารกิจส่วนตัวของครูอาจารย์แต่ละคน หรือถ้าสามารถจัดอบรมได้ในวันหยุดราชการก็มักจะไม่สามารถได้รับความร่วมมือจากครูอาจารย์เท่าที่ควร ครูอาจารย์แต่ละคนก็มักจะหาข้อแก้ตัวต่าง ๆ นานาที่จะหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมอบรมในวันหยุด

ในขณะที่การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในรูปแบบหนังสือ หรือเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ที่กรมสามัญศึกษาจัดส่งให้แก่โรงเรียน เพื่อให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเอง ปรากฏว่าครูอาจารย์น้อยคนมากที่จะได้อ่าน เนื่องจากเอกสารที่จัดส่งมามีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนครูอาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งถ้าหากทางโรงเรียนไม่ได้จัดพิมพ์ หรือถ่ายเอกสารเพิ่มเติม ครูอาจารย์หลาย ๆ คนในโรงเรียนก็อาจจะไม่มีโอกาสได้อ่านเอกสารเหล่านั้น

5.2.2 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ในภาพรวมมีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน ฯ 6 ขั้นตอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้กำหนดโครงการประกันคุณภาพการศึกษารองรับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 และ 2 เรียบร้อยแล้ว ส่วนในขั้นตอนที่ 3 - 6 พบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนมีความแตกต่างกันบ้าง แต่โดยภาพรวมแล้วการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษามีความก้าวหน้าไม่แตกต่างกันมากนัก

ผลการศึกษาอาจอธิบายได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ได้เริ่มดำเนินงานโครงการ ฯ ในระยะเวลาใกล้เคียงกันคือ ในปีการศึกษา 2542 และ 2543 และเนื่องจากโครงการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นโครงการใหม่ ทำให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาติดตาม ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และเนื่องจากโรงเรียนต่าง ๆ

จะมีการจับกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงกันเรียกว่า "สหวิทยาเขต" โดยโรงเรียนในแต่ละสหวิทยาเขตจะมีการร่วมมือกันในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนร่วมกัน ประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ ในแต่ละโรงเรียน จึงทำให้การดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละโรงเรียนมีความก้าวหน้าไม่แตกต่างกัน

5.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และครูอาจารย์เห็นด้วยกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา (ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.68) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละข้อจะมีความคิดเห็นที่หลากหลาย สังเกตได้จากคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เท่ากับ 4.12 ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ เท่ากับ 3.97 และครูอาจารย์ เท่ากับ 3.60 จะเห็นได้ว่า ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย แต่ก็เป็นความเห็นด้วยที่มีความแตกต่างของระดับความคิดเห็น

เมื่อพิจารณาแต่ละข้อคำถามของความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ตัวอย่างเช่น ในข้อคำถาม “ท่านมีความรู้ความเข้าใจอย่างใดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา” จะพบว่าผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ มีความคิดเห็นโดยรวมในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วย ตามลำดับ แต่ครูอาจารย์มีความคิดเห็นโดยรวมในระดับไม่แน่ใจ นั่นคือครูอาจารย์ไม่แน่ใจในความรู้ของตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นจึงพอที่จะกล่าวได้ว่า ถ้าครูอาจารย์ในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความไม่แน่ใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของตนเองในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว การดำเนินงานในโครงการ ฯ นี้ไม่อาจที่จะประสบความสำเร็จได้ เพราะจากผลของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ในระดับสูง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ จะต้องหันกลับมาองดูครูอาจารย์ด้วยว่า ครูอาจารย์เหล่านั้นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด และสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องหาทางพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่ครูอาจารย์ในโรงเรียน เพราะครูอาจารย์คือคนส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ใช่เฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ เท่านั้น

สำหรับข้อความที่ใกล้เคียงกันก็คือ “นโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษา มีความชัดเจน เข้าใจง่าย” และ “หลักการ วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษา สามารถนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียนได้” จากข้อความ 2 ข้อนี้ ครูอาจารย์มีความคิดเห็นโดยรวมในระดับไม่แน่ใจ ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย จึงสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อครูอาจารย์ขาดความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นนโยบายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่กรมสามัญศึกษาได้นำเสนอให้แก่โรงเรียนนั้น เมื่อครูอาจารย์ได้รับทราบ จึงเกิดความไม่แน่ใจว่า ความรู้ความเข้าใจที่ตนเองมีอยู่จะสอดคล้องกับความต้องการของกรมสามัญศึกษาหรือไม่ ทำให้ครูอาจารย์ไม่แน่ใจว่า หลักการ วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษา สามารถนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียนหรือไม่

ผลการศึกษาอาจอธิบายได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของครูอาจารย์มีความแตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ๑ เนื่องจากครูอาจารย์ไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ครูอาจารย์เข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเพียงบางส่วน และเนื่องจากครูอาจารย์ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโครงการ ๑ ตั้งแต่การริเริ่มโครงการ ๑ โดยครูอาจารย์มีบทบาทเพียงแค่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือปฏิบัติตามที่ฝ่ายประกันคุณภาพแนะนำ ดังนั้นจึงทำให้ครูอาจารย์มีความคิดเห็นในเรื่องนี้แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ ๑

5.2.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ๑ และความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนต่อโครงการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความก้าวหน้าในการดำเนินงาน จากความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาอธิบายได้ว่า โรงเรียนใดที่มีระยะเวลาดำเนินงานนาน ๆ และบุคลากรในโรงเรียนมีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ก็จะมีผลทำให้โครงการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนนั้น ๆ มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว ทำให้เราได้รับรู้ว่า โรงเรียนที่มีระยะเวลาดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเวลาหลายปี จะทำให้บุคลากรในโรงเรียน ทุกฝ่ายได้เรียนรู้ทำความเข้าใจ

เข้าใจกับการประกันคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น เพราะทุกครั้งที่มีการประชุม สัมมนา ประเมินผล หรือการประชุมสัมพันธ์ บุคลากรในโรงเรียนก็จะได้รับรู้ทำความเข้าใจไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งในแต่ละปี หรือแต่ละภาคการศึกษา จะมีการประเมินการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน โครงการประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งมีการแสวงหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานโครงการฯ มีความก้าวหน้าตามลำดับ เพราะสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมา สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์หรือมองเห็นความสำเร็จในอนาคตได้อย่างชัดเจน ในขณะที่โรงเรียนที่เพิ่งเริ่มดำเนินงานโครงการฯ มาเพียงไม่กี่ปี ก็จะมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคล้าย ๆ กับโรงเรียนต่าง ๆ ที่เพิ่งเริ่มดำเนินงานเช่นเดียวกัน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องใช้เวลาในการปรับตัว ใช้เวลาในการเรียนรู้ทำความเข้าใจตัวโครงการฯ แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง โรงเรียนต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษารุดหน้าไปได้

เนื่องจากความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนต่อโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นถ้าเราสามารถทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการดังกล่าว ก็จะทำให้การดำเนินงานโครงการฯ มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อทุกคนมีความรู้สึกที่ดีต่อโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนก็อยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมผลักดันให้โครงการดังกล่าวสำเร็จลุล่วง ด้วยการช่วยกันดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ เพื่อยังผลดีต่อการศึกษาของประเทศไทยสืบไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโครงการ

1. จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่มีความสำคัญมากสำหรับครูอาจารย์ คือ ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นทางโรงเรียน สหวิทยาเขต หรือสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรที่จะจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่ครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ การจัดโครงการโรงเรียนพี่เลี้ยง การจัดทำเอกสารเผยแพร่อย่างเพียงพอ หรือการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูอาจารย์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความก้าวหน้าเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะการประชาสัมพันธ์จะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่ครู นักเรียน และชุมชน ได้เป็นอย่างดี

3. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ และครูอาจารย์ ควรมีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน เพราะการปรึกษาหารือกันจะนำไปสู่การเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในอันที่จะร่วมมือกันผลักดันให้โครงการประกันคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5.3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยระยะยาว (Longitudinal) เพื่อติดตามการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นระยะ ๆ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จและโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

3. ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษา